

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 22. júla 1997 po predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti JUDr. Jany Dubovcovej, Vlasty Huljakovej a JUDr. Pavla Rohárika, sudcov Okresného súdu v Banskej Bystrici, zastúpených JUDr. Jánom Hrubalom, advokátom v Banskej Bystrici, Skuteckého ul. 16, proti JUDr. Jozefovi Botkovi, predsedovi Okresného súdu v Banskej Bystrici vo veci preskúmania opatrenia predsedu Okresného súdu v Banskej Bystrici z 11. februára 1997 sp. zn. Spr. 208/1997 takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. Jany Dubovcovej, Vlasty Huljakovej a JUDr. Pavla Rohárika na začatie konania odmieta.

O d ô v o d n e n i e

Ústavnou sťažnosťou zo 4. apríla 1997 (na Ústavný súd Slovenskej republiky doručenej 7. apríla 1997) domáhajú sa JUDr. Jana Dubovcová, Vlasta Huljaková a JUDr. Pavel Rohárik, sudcovia Okresného súdu v Banskej Bystrici, zastúpení advokátom JUDr. Jánom Hrubalom, preskúmania opatrenia predsedu Okresného súdu v Banskej Bystrici z 11. februára 1997 sp. zn. Spr. 208/1997 o vydanie nálezu, že “opatrením predsedu Okresného súdu v Banskej Bystrici Spr. 208/1997 zo dňa 11. februára 1997 došlo k porušeniu základného práva navrhovateľov upraveného v čl. 48 ods. 1 a čl. 13 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Opatrenie predsedu

Okresného súdu v Banskej Bystrici Spr. 208/1997 zo dňa 11. februára 1997 sa zrušuje.“

Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že dňa 1. januára 1996 JUDr. Jarmila Jánošová, sudkyňa občianskoprávneho senátu 17 C, nastúpila na trojmesačnú stáž na Krajský súd v Banskej Bystrici. Stáž jej bola predlžovaná a trvala až do 31. decembra 1996. Uznesením predsedu Okresného súdu v Banskej Bystrici z 2. mája 1996 Spr. 609/1996 boli neskončené veci zo senátu 17 C rozdelené a podľa § 2 ods. 3 vyhlášky č. 66/1992 Zb. pridelené jednotlivým sudcom občianskoprávneho oddelenia na vybavenie a rozhodnutie. Predseda okresného súdu svoje uznesenie odôvodnil stážou sudkyne na vyššom súde a zabezpečením plynulosti konania. Dňa 1. januára 1997 sa sudkyňa JUDr. Jarmila Jánošová vrátila zo stáže na okresný súd. Nie všetky rozdelené veci boli skončené. Jej návratom odpadla prekážka, pre ktorú nemohla konať vo veciach 17 C. Predseda okresného súdu zaujal stanovisko, že vo veciach zo senátu 17 C právoplatne neskončených ku 31. decembru 1996 treba aj naďalej za zákonných sudcov považovať tých sudcov, ktorým veci prideliť 2. mája 1996. Sudkyňu, ktorá sa vrátila zo stáže, poveril v rozvrhu práce na rok 1997 vybavovaním vecí senátu 9 C, lebo sudkyňa tohto senátu odišla pracovať na iný súd. Hoci sudcovia predsedu vyzvali na zmenu stanoviska 24. januára 1997 a 29. januára 1997, ku zmene nedošlo. Dňa 11. februára 1997 vydal predseda súdu opatrenie Spr. 208/1997, ktorým podľa § 2 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 66/1992 Zb. o Spravovacom poriadku pre okresné a krajské sudy, zmenil rozvrh práce platný na rok 1997 tak, že neskončené veci zo senátu 17 C presunul do ostatných občianskoprávnych senátov v zhode so svojím uznesením z 2. mája 1996 Spr. 609/1996 a toto opatrenie odôvodnil výrazným rozdielom v pracovnom zaťažení sudcov, ako aj potrebou zabezpečiť riadny chod súdu.

Predseda súdu neakceptoval ani stanovisko Sudcovskej rady Krajského súdu v Banskej Bystrici z 13. februára 1997.

Po právnej stránke sťažovatelia majú za to, že postupom predsedu okresného súdu došlo k porušeniu čl. 48 ods. 1 ústavy, teda k odňatiu účastníka konania jeho zákonnému sudcovi. Hoci pojem zákonného sudcu žiadny právny predpis explicitne

nedefinuje, možno napríklad z komentára k § 15 Občianskeho súdneho poriadku vyvodíť, že zákonným sudcom je sudca, ktorému pripadá vec riešiť podľa rozvrhu práce, pričom rovnaký záver plynie i z § 2 ods. 1 vyhlášky č. 66/1992 Zb.. Sťažovatelia považujú za logické, že sudca, ktorému bola vec pridelená na vybavenie, musí o nej konať od začiatku až do jej skončenia. Preto nie je v súlade s inštitútom zákonného sudcu, aby bol sudca v jednotlivých konaniach menený z roka na rok rozvrhmi práce, napr. len preto, že začal ďalší kalendárny rok. Môžu byť objektívne situácie, kedy sa nedá vždy trvať na dodržaní zásady zákonného sudcu, a preto musí jestvovať zákonný postup, ktorý umožňuje v mimoriadnych prípadoch zmenu zákonného sudcu. Obmedzenie základných práv a slobôd pripúšťa i čl. 13 ústavy, viaže ho však na zákonnú formu. V danej problematike obmedzenie ústavnej zásady neodňateľnosti zákonného sudcu upravuje právna norma nižšej právnej sily ako zákon, a to vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 66/1992 Zb. V tom vidia rozpor medzi čl. 13 ods. 2 ústavy a súčasným právnym stavom, keď obmedzenie základného práva je upravené podzákonnou právnou normou. Už len pre túto príčinu je napadnuté opatrenie predsedu okresného súdu, ale aj jeho uznesenie z 2. mája 1996 Spr. 609/1996 porušením základného ústavného práva uvedeného v čl. 48 ods. 1 ústavy a v čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd. Ďalej tvrdia, že k porušeniu uvedeného ústavného práva došlo nielen použitím neústavnej právnej normy, ale aj preto, že v konkrétnom prípade podmienky § 2 ods. 2 spravovacieho poriadku neboli naplnené. Od 1. januára 1997 do 11. februára 1997 na Okresnom súde v Banskej Bystrici nevznikla situácia, ktorá by vyžadovala v záujme zabezpečenia riadneho chodu súdu zmenu zákonného sudcu v dôsledku nerovnomerného pracovného zaťaženia. Právomoc ústavného súdu vo veci konať sťažovatelia vidia v tom, že opatrenie vydal orgán štátnej správy súdov v zmysle § 8 ods. 2 a § 15 ods. 1 písm. a) zákona č. 80/1992 Zb. o štátnej správe súdov a na toto opatrenie sa nevzťahuje všeobecné ustanovenie o správnom konaní. Proti napadnutému opatreniu nie sú opravné prostriedky po línii štátnej správy súdov, nepodlieha ani preskúmaniu všeobecnými súdmi.

Účinok opatrenia sa negatívne dotýka nielen základných práv účastníkov súdneho konania a zákonného sudcu, ktorému boli veci odňaté, ale s prihliadnutím na čl. 2 ods. 3 a čl. 13 ods. 1 ústavy aj tých sudcov, ktorých opatrenie „robí“ zákonnými

sudcami a núti ich konať proti presvedčeniu neústavne. Táto úvaha zdôvodňuje aktívnu legitimáciu sťažovateľov.

Doklady predložené sťažovateľmi ústavnému súdu potvrdzujú pravdivosť ich tvrdenia uvedeného v ústavnej sťažnosti. Z listov sťažovateľov z 24. januára 1997, ktoré adresovali predsedovi okresného súdu je zistiteľné, že títo žiadali predsedu súdu prehodnotiť rozhodnutie týkajúce sa rozvrhu práce na rok 1997, pokiaľ ide o veci senátu 9 C a 17 C. Prípád sa riešil aj na porade sudcov na Okresnom súde v Banskej Bystrici dňa 29. januára 1997. Predseda okresného súdu zotrval na svojom pôvodnom stanovisku i prijatých ďalších opatreniach, ktorými menil rozvrh práce.

Do veci sa zainteresovala i Sudcovská rada Krajského súdu v Banskej Bystrici, ako to vyplýva zo zápisnice z jej zasadnutia z 13. februára 1997, v ktorej sa nachádza doporučenie predsedovi Krajského súdu v Banskej Bystrici prerokovať s predsedom Okresného súdu v Banskej Bystrici aktuálny rozvrh práce s tým, že zmeny v rozsahu práce by mal predseda okresného súdu prejednať s kolektívom sudcov ešte pred jeho zmenou.

Predseda Okresného súdu v Banskej Bystrici doručil ústavnému súdu písomné vyjadrenie dňa 23. júna 1997 s dátumom 19. júna 1997. Vo vyjadrení okrem iného uviedol, že domáhať sa práva, teda zákonného sudcu, ústava i zákon umožňuje iba tomu, komu bol zákonný sudca odňatý, teda iba účastníkovi konania pred súdom. Účelom práva priznaného podľa čl. 48 ods. 1 ústavy je „zabezpečiť občanovi, aby ochranu jeho právam poskytol sudca ako predstaviteľ tej zložky súdnej moci, ktorá má právomoc o veci konať, a aby ochranu práva v rámci súdnej moci poskytol sudca zo súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný. Zákonným sudcom je sudca, ktorý spĺňa zákonom ustanovené predpoklady pre funkciu sudcu. Pre určenie totožnosti zákonného sudcu právne významná je aj podmienka § 11, § 14, § 22 ods. 1 alebo § 24 ods. 1 zák. č. 335/1991 Zb. v znení neskorších predpisov, podľa ktorej za zákonného sudcu treba pokladať sudcu určeného v súlade s rozvrhom práce.

Právo osoby „nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi“ nemožno interpretovať natoľko extenzívne, aby sa spájalo s osobou jedného sudcu. Účel práva

priznaného podľa čl. 48 ods. 1 sa splní, keď o práve občana rozhodne sudca pridelený na výkon funkcie sudcu toho stupňa súdnej moci, ktorý je vecne a miestne príslušný rozhodnúť. Sudca pridelený na výkon funkcie na súde s právomocou a príslušnosťou o veci rozhodnúť je zákonným sudcom, dokiaľ sa podľa § 16 Občianskeho súdneho poriadku alebo podľa § 30 Trestného poriadku nerozhodne o jeho vylúčení.“ Navrhovatelia na podanie tejto ústavnej sťažnosti nemajú aktívnu legitimáciu.

Ústavný súd v zmysle čl. 127 ústavy rozhoduje o sťažnostiach proti právoplatným rozhodnutiam ústredných orgánov štátnej správy, miestnych orgánov štátnej správy a orgánov územnej samosprávy, ktorými boli porušené základné práva a slobody občanov, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodne iný súd. Predseda okresného súdu nie je takýmto orgánom, preto nie je v konaní pasívne legitimovaný. Navrhuje preto sťažnosť odmietnuť v zmysle § 18 ods. 1 písm. f) a § 49 zákona č. 38/1993 Z. z.

Ústavný súd Slovenskej republiky predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť (návrh) podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 293/1995 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 38/1993 Z. z. a posúdil, či sťažnosť spĺňa všetky procesné právne podmienky upravené v § 20 a § 50 citovaného zákona, aby ju mohol prijať na ďalšie konanie.

Keďže zo strany predsedu Okresného súdu v Banskej Bystrici bola spochybňovaná ako aktívna legitimácia sťažovateľov, tak aj pasívna legitimácia predsedu okresného súdu, ústavný súd sa musel vysporiadať s formálnoprocenou stránkou veci. Z ustanovenia § 21 ods. 1 a § 51 ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. v znení zákona č. 293/1995 Z. z. vyplýva, že účastníkom konania o ústavnej sťažnosti je okrem sťažovateľa aj orgán štátnej správy, proti ktorému smeruje sťažnosť, a tým je predseda súdu podľa § 8 ods. 2 zákona č. 80/1992 Zb. Je teda podľa názoru ústavného súdu pasívne legitimovaný. Sťažnosť z formálneho hľadiska má zákonom predpísané náležitosti a je možné o nej konať, predbežne ju prerokovať.

Problém, o ktorom musí súd konať a ho vyriešiť je, či napadnuté opatrenie predsedu súdu je spôsobilé na skúmanie ústavným súdom v rámci konania o ústavnej sťažnosti. Ďalej, či opatrenie možno považovať za rozhodnutie v zmysle čl. 127 ústavy a v tejto súvislosti vyporiadať sa aj s aktívnou legitimáciou sťažovateľa, ktorú spochybňuje predseda súdu, keď uvádza, že „domáhať sa práva zákonného sudcu ústava i zákon umožňuje iba tomu, komu bol zákonný sudca odňatý“.

Podľa § 49 ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. ústavnú sťažnosť môže podať fyzická a právnická osoba, ktorá tvrdí, že právoplatným rozhodnutím orgánu uvedeného v čl. 127 ústavy (ústredný orgán štátnej správy, miestny orgán štátnej správy a orgán územnej samosprávy) sa porušili základné práva alebo slobody občanov a ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Z dikcie tohto ustanovenia možno bezpečne určiť, že účastníkom konania sú sťažovatelia. Predsedu okresného súdu za orgán vykonávajúci štátnu správu označil zákon č. 80/1992 Zb. Predseda okresného súdu vykonáva štátnu správu okresného súdu tým, že zabezpečuje chod okresného súdu po stránke personálnej a organizačnej, najmä tým, že určuje počty prísediacich tohto súdu, zabezpečuje obsadenie súdu odbornými a ďalšími pracovníkmi, vybavuje personálne veci sudcov a ostatných pracovníkov tohto súdu; zabezpečuje chod okresného súdu po stránke hospodárskej, materiálnej, finančnej, atď. Predseda okrem iného dbá o plynulosť súdneho konania na okresnom súde a za tým účelom vykonáva previerky súdnych spisov. Výpočet oprávnení predsedu súdu, ako vidieť, je totižto len príkladný (§ 15 ods. 1 a 2 citovaného zákona). Zákon teda neupravuje právomoc predsedu súdu rozhodovať o prideľovaní agendy sudcom. To sa ponechalo na podrobnú úpravu - vyhlášku ministerstva spravodlivosti č. 66/1992 Zb.

Otázka, od vyriešenia ktorej závisí rozhodnutie ústavného súdu je, či môže ústavný súd pripustiť ústavnú sťažnosť k ďalšiemu konaniu, ak napadnuté opatrenie predsedu súdu nemožno považovať za rozhodnutie, ktoré má na mysli čl. 127 ústavy. Podľa § 2 zákona č. 66/1992 Zb. rozdelenie práce na súdoch sa určuje na kalendárny rok rozvrhom práce; v rozvrhu práce sa určí aj zastupovanie. V prípade dlhodobej neprítomnosti sudcu alebo výrazných rozdielov v pracovnom vyťažení určí predseda súdu rozsah presunu agendy do iného oddelenia. V prípade náhlej prekážky brániacej

sudcovi vykonať jednotlivé úkony v konaní, môže predseda súdu nimi poveriť iného sudcu. Opatrenie vykonáva predseda súdu v súlade s určeným zastupovaním v rozvrhu práce, pokiaľ zabezpečenie riadneho chodu súdu nevyžaduje iný postup. Rovnako sa postupuje aj v prípade vylúčenia sudcu (§ 16 Občianskeho súdneho poriadku a § 31 Trestného poriadku). Predseda súdu má dané právomoci všeobecne záväzným právnym predpisom, ktorý ho zaväzuje a ktorý v súvislosti s organizovaním práce na súde musí rešpektovať.

Vyhláška ministerstva spravodlivosti používa výraz „opatrenie“. Opatrenie podľa názoru ústavného súdu nie je možné považovať za rozhodnutie orgánu štátnej správy, ako je to uvedené v čl. 127 ústavy. Opatrenie okrem toho, že nemá ani formálne náležitosti, ktoré sa predpisujú pre rozhodnutie, nespĺňa podmienky ani po obsahovej stránke. Takýto akt je možné považovať len za realizovanie jeho právomoci, proti ktorému nie sú prípustné opravné prostriedky, a preto nemôže o tom rozhodovať ani všeobecný súd. Takéto opatrenie nie je rozhodnutím - správnym aktom, vydaným v správnom konaní. Článok 127 ústavy na konanie pred ústavným súdom vyžaduje, aby individuálnym právoplatným správnym aktom, rozhodnutím orgánu štátnej správy (predseda okresného súdu), boli priamo porušené konkrétne základné práva alebo slobody občana (nie teda funkcionára súdu - sudcu). Keď nemožno považovať opatrenie predsedu súdu za rozhodnutie podľa čl. 127 ústavy a navyše sa netýka občana, ale funkcionára súdu - sudcu, sťažnosť sa stáva nedôvodnou a zjavne neopodstatnenou.

Námietke odňatia veci zákonnému sudcovi bolo by možné vyhovieť len účastníkovi konania, ak by takúto námietku vzniesol. Účastník konania takúto sťažnosť zatiaľ nepodal. Zo samotnej dikcie článku 48 ods. 1 ústavy jasne visvitá, že toto právo patrí občanovi, účastníkovi súdneho konania a nie sudcovi, ktorý vo veci rozhoduje. Z citácie článku, že nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi, nemožno extenzívne interpretovať, že sa to vzťahuje aj na sudcu. Spory, ktoré by vznikli medzi sudcom a predsedom súdu z dôvodu presunu agendy z jedného senátu do druhého, možno riešiť len v rámci súdnej správy a nie cestou ústavného súdu.

Konanie o návrhoch fyzických osôb, keď namietajú porušenie svojich práv podľa § 49 zákona č. 38/1993 Z. z. v platnom znení z dôvodu, že príslušnosť súdu a sudcu neustanovil zákon, ako to predpokladá ústavný článok 48 ods. 1, resp. čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ale podzákonný právny predpis, vyhláška č. 66/1992 Zb., nemožno začať a vysloviť porušenie ústavného práva bez toho, aby ústavný súd nerozhodol o nesúlade príslušných právnych predpisov. Takýto návrh môžu podať len subjekty uvedené v čl. 130 ods. 1 písm. a) až e) ústavy.

Nie je možné prijať názor sťažovateľov ani pokiaľ ide o porušenie čl. 13 ods. 1 ústavy, podľa ktorého povinnosti možno ukladať len na základe zákona, v jeho medziach a pri zachovaní základných práv a slobôd. Predseda súdu postupoval v súlade s ustanovením § 2 ods. 2 vyhlášky č. 66/1992 Zb., teda podľa platného všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorý nebol zatiaľ vyhlásený za nesúladný s ústavou.

Nedôvodnosť ústavnej sťažnosti nemožno vyvodzovať z toho, že opatrenie vydal predseda okresného súdu, ktorý sa necíti orgánom štátnej správy, ani preto, že opatrenie podľa tvrdenia sťažovateľov bolo vydané na základe podzákonnej právnej normy, čo odporuje čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ale predovšetkým preto, že je tu nedostatok zákonom predpísaného rozhodnutia orgánu štátnej správy, ktoré by bolo spôsobilé na skúmanie ústavným súdom v rámci konania o ústavnej sťažnosti. Opatrením predsedu súdu neboli podľa názoru ústavného súdu porušené namietané základné práva a slobody sťažovateľov, ako to bolo už zdôvodnené, a preto ústavnú sťažnosť ústavný súd ako zjavne neopodstatnenú odmietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

Košice 22. júla 1997

Za správnosť vyhotovenia:

██████████

JUDr. Július Č e r n á k
predseda senátu

